

Ohjausryhmän käsittelyyn 30.3.2005

ESITYS OULUN AVOIMEN YLIOPISTON STRATEGIAKSI 2005-2007

Strategian laadinnan toimeksianto:

Avoimen yliopiston ohjausryhmä 08.10.2004

Sisältö:

Oulun avoimen yliopiston kehityslinjat ja painopistealueet vuosille 2005-2007

Työryhmä:

Ylimaula, Haapasalo, Kantola, Karjalainen, Pinola, Pura, Pohjonen

Työskentely:

Työpajat 10.02.2005, 18.02.2005, 24.02.2005 ja 16.03.2005.

Avoimen yliopiston ohjausryhmän ensimmäinen käsittely 30.3.2005

Prosessi:

1. Tausta
2. Toimeksianto
3. Avoimen yliopiston lähtökohdat
 - Toiminta-ajatus
 - Arvot
4. Nykytilan analyysi
 - Metriikat
 - Palvelut ja toimintamuodot
 - Opiskelijat ja sidosryhmät
 - Organisointi
 - Resursointi
5. Toimintaympäristön muutos
 - Sektorikohtainen analyysi
6. Strategia
 - Visio
 - Strategiset päämäärät
 - Kehittämisaalueet
 - Kehittämistehtävät
 - Projektit
7. Strategian jatkokäsittely ja hyväksyminen

Strategia on hyväksytty avoimen yliopiston ohjausryhmässä xx.xx.2005

1. TAUSTA

Avoimen yliopiston toimintaympäristön nopeat muutokset edellyttävät toimintojen arviointia ja jatkuvaa parantamista. Hyvällä strategisella suunnittelulla ja toimeenpanomekanismilla pystytään ohjaamaan toiminnan suuntaa ja kehitystä. Oulun avoimessa yliopistossa on laadittu sektorikohtaisia strategioita vuodesta 1989 lähtien, jolloin valmittyminen kaudelle 2005-2007 tuli ajankohtaiseksi erityisesti uuden yliopistolain ja Bolognstui ensimmäinen avoimen yliopiston kehittämisstrategia, AVOKE I. Strategian laaan prosessin kautta sekä avoimen yliopiston uuden ohjusröhmän perustamisen vuoksi. Myös Avoimen yliopiston valtakunnallisessa arviointiraportin valmistuminen ja siinä esitetyt linjaukset ovat olleet keskeisessä asemassa tämän strategian laadinnassa. Muita strategiatyöryhmän käyttämiä asiakirjoja ovat olleet mm.

- Hallitusohjelman ja OPM:m kehittämissuunnitelman linjaukset (tutkintorakenteen uudistaminen, toimenpideohjelma opintoaikojen lyhentämiseksi ja opiskelijavalinnan kehittämiseksi, esitykset aikuisopiskelun taloudellisten edellytysten parantamiseksi),
- Oulun yliopiston ja KOTU:n strategiset linjaukset
- Oulun yliopiston tulossopimus OPM:n kanssa vuosille 2004-2006
- Avoimen yliopiston valtakunnallinen strategialuonnos (Forum)

2. OULUN AVOIMEN YLIOPISTON LÄHTÖKOHDAT

2.1. Toiminta-ajatus

Oulun avoimen yliopiston tehtävänä on toteuttaa ja kehittää koulutuksellisen tasa-arvon lähtökohdista yliopistollisia koulutus- ja sivistyspalveluita eri asiakasryhmilleen yhdessä tiedekuntien ja laitosten sekä alueen koulutusorganisaatioiden kanssa osana yliopiston aikuiskoulutusta ja alueellista kehittämistehtävää ja toimijaverkostoa.

2.2. Arvot

Oulun avoimen yliopiston arvoperustana on yksilön oikeus elinikäiseen oppimiseen ja sivistykseen. Avoimen yliopiston toimintaa ohjaavat arvot:

- Tasa-arvo ja Avoimuus
- Joustavuus ja Saavutettavuus
- Tiedelähtöisyys ja Yliopistollisuus
- Eettisyys ja Yhteisöllisyys
- Innovatiivisuus ja Laadukkuus

2.3. Asiakasryhmät/ Tarpeet

Oulun avoimen yliopiston asiakas- ja sidosryhmät:

- opiskelijat
- tiedekunnat ja laitokset
- yhteistyöorganisaatiot ja viranomaiset
- alueet ja kansalaiset

Opiskelijoiden tarvelähtökohdat:

- yleinen sivistysharrastus
- ammatillinen täydennyskoulutus
- yliopistotutkintoon tähtäävä opiskelu

Avoimen yliopiston ja täydennyskoulutuksen ero:

Avointa yliopisto-opetusta ei ole opintojen tarjoaminen liiketaloudellisena maksullisena toimintana. Avoimen yliopisto-opetuksen ja yliopistollisen täydennyskoulutuksen järjestämisen merkittävimmät erot ovat:

- Avoimen yliopiston opetussuunnitelmat perustuvat yliopistojen tutkintojen opetussuunnitelmiin. Täydennyskoulutus palvelee ensisijaisesti työelämän ja ammatillisen kehittymisen tarpeita.
- Avoin yliopisto-opetus on avointa kaikille. Täydennyskoulutuksen osallistujille koulutuksen tilaaja tai järjestäjä asettaa valintakriteerit.

- Avoin yliopisto-opetus on julkisoikeudellinen suorite, jonka rahoitus saadaan vuosittain pääosin valtion budjetista. Avoimen yliopiston opintomaksut ovat kohtuullisia, jotta ne eivät olisi este osallistumiselle. Täydennyskoulutus hinnoitellaan liiketaloudellisesti itsensä kannattavaksi ja rahoitetaan pääosin asiakasmaksuin.

2.4. Palvelut ja toimintamuodot

Oulun avoimen yliopisto palvelut ja toimintamuodot

1. Koulutuspalvelut

Arvosanaopetus (lähi- ja etäopetus, verkko-opiskelu, itseopiskelu)

- talvikautinen opetus
- kesäaikainen opetus
- perusopetukseen integroitu opetus (POIA)

Yleisöluentosarjat (Studia Generalia, Yliopisto - Maakunta)

Ikäihmisten yliopistotoiminta

2. Koulutuksen tukitoiminnot

- opintoneuvonta ja -ohjaus
- opinto- ja taloushallinto
- suunnittelu ja koordinointi

3. Kehittämistoiminta

Kehittämistoiminnot koulutuspalveluiden ja tukitoimintojen alueella

2.5. Toiminnan organisointi

Oulun avointa yliopistotoimintaa ohjaa valtakunnallisella tasolla OPM ja paikallisella tasolla Oulun yliopiston hallitus, Koulutus- ja tutkimuspalveluiden johtoryhmä ja avoimen yliopiston ohjausryhmä. Avoimen yliopiston ohjausryhmä koostuu tiedekuntien, kirjaston, atk-keskuksen, opetus- ja opiskelijapalveluiden sekä kesäyliopistojen edustajista.

Oulun yliopiston kautta toteutettava avoin yliopistotoiminta järjestetään yhteistyössä tiedekuntien ja laitosten sekä käytännön toteutuksesta vastaavien koulutusorganisaatioiden kanssa.

Oulun yliopiston Koulutus- ja tutkimuspalveluiden avoimen yliopiston toimisto vastaa kaikesta Oulun yliopiston kautta annetusta avoimesta yliopisto-opetuksesta. Se on koordinaatio- ja kehitysorganisaatio tiedekuntien, laitosten, yhteistyöoppilaitosten sekä eri viranomaisten välillä.

Kainuun ja Ylä-Savon alueella Oulun yliopiston avoimen yliopiston toimintaa koordinoi Kajaa-
nin yliopistokeskus Koulutus- ja tutkimuspalveluiden kanssa sovitun työnjaon mukaisesti.

Oulun yliopiston alueellista toimintaa avoimessa yliopistossa toteutetaan Pohjois-Pohjanmaalla Maakuntayliopisto -verkoston kautta, jonka monipalvelupisteitä ovat Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston toimipaikat Oulussa, Ylivieskassa, Raahessa, Kuusamossa ja Pyhäsalmissa. Kainuun alueella toimii Kainuun maakuntakorkeakoulu. Oulun avoin yliopisto tekee kiinteää yhteistyötä Lapin maakuntakorkeakoulun kanssa.

Maakunnassa voi olla myös muita alueellisia yhteistyöverkostoja ja niiden toimipisteitä kuten esim. Oppimiskeskus Pohjantähti Pudasjärvellä. Monipalvelupisteet ja oppimiskeskukset ovat Oulun avoimen yliopiston edustajia alueellaan ja osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen esim. tarjoamalla paikallisia opintopalveluita yhteistyössä alueidensa muiden oppilaitosten kanssa sopimusten perusteella.

Oulun avoimen yliopistojen toimintojen prosessimallit *liitteenä 1*.

3. NYKYTILA

3.1. Metriikat

Avoimen yliopiston toimintaa kuvataan määrällisin ja laadullisin mittarein. Osa mittareista on kytketty avoimen tulosohtausjärjestelmään (esim. LOP, väylä, laadulliset kuvaajat). Arviointikohteita ovat:

Kohde	Sisältö	Liitteet *
Toiminnan kuvaus ja kehitys	A KOTA -tietokanta: • opiskelijamäärät • laskennalliset kokovuotiset opiskelijapaikat • tarjotut ja suoritettut opintoviikot • Ikäihmisten yliopiston opiskelijat • järjestäjätahot	Liite 1.
	B Laadulliset: • väylä • sukupuolijakauma • aineopinnot • verkkokurssit • perustutkinto-opiskelijat • ikä • paikkakunnat	Liite 2.
Toiminnan resurssit ja kehitys	Talous • budjetti 2000-2003, 2004	Liite 3.
	Henkilöstö: • tehtävät / määrä / laatu	Liite 4.
Toiminnan vertailu	Yliopiston sisäinen vertailu Tilastovertailu muihin yliopistoihin Valtakunnallinen arviointi	Liite 5. Raportti
Toiminnan laatu	Palautejärjestelmä Toiminnan kuvausjärjestelmä	Liite 6.

* Liitteissä esitetyt tilastotiedot on kerätty seuraavista lähteistä;

-KOTA Online <http://www.csc.fi/kota/kota.html>

(mm. opiskelijamäärä, tarjonta, suoritettut opintoviikot, laskennalliset kokovuotiset opiskelijat, Ikäihmisten yliopisto)

-KOTA-tietokantaa täydentävä tilastopalvelu <http://www.verkkolomakkeet.info>

(mm. yliopistokuvaajat, koulutusalakuvaaajat, maakuntakuvaajat)

-AvoinNetin tilastopalvelut <http://www.avoin.net/AvoinNet/avoinnet.nsf/pages/Tilastoja>

- Oulun Avoimen yliopiston toimiston asiakirjat

3.3. Nykytilan analyysi toimintomuodoittain

Koulutuspalvelut;

- Koulutusmarkkinat ovat satureitumassa. Opiskelijoiden määrä on vähentynyt, mutta he suorittavat opintoja aikaisempaa enemmän. Opetustarjonta on vakiintunut laajuudeltaan.
- Opiskelijamäärillä mitattuna Oulun yliopisto on Suomen viidenneksi suurin avoimen yliopisto-opetuksen järjestäjä (6779 opiskelijaa brutto, 5806 netto).
- Suoritetuilla opintoviikoilla mitattuna Oulun yliopisto on Suomen neljänneksi suurin avoimen yliopisto-opetuksen järjestäjä (26355 opintoviikkoa).
- Laskennallisia kokovuotisia opiskelijapaikkoja (LOP) oli yhteensä 1090, tulossopimuskauden 2005-2007 tavoite on 1300.
- Vuonna 2004 Oulun yliopistoon hyväksyttiin avoimen yliopiston väylän kautta yhteensä 30 opiskelijaa kauden tavoitteen ollessa 100.
- Opiskelijat tulevat tutkinto-opiskelijoiksi useimmiten normaalin pääsykokeen, ei väylän, kautta. Oulun yliopistoon hyväksytyistä uusista opiskelijoista 12,3 prosentilla oli takanaan avoimen yliopiston opintoja, keskimäärin 14,8 ov.
- Opetustarjonnassa on ollut kaikkien tiedekuntien arvosanapetusta. Kasvu on tapahtunut terveystieteiden ja taloustieteiden aineissa. Humanistiset ja luonnontieteet sekä tekniikan alat ovat laskussa. Kasvatustieteet ja kielet ovat säilyttäneet asemansa.
- Oulun avoimen yliopiston toiminta on ollut maanlaajuista, mutta opetus on keskittynyt erityisesti Pohjois-Suomeen. Opetusta järjestettiin vuoden aikana yhteensä 27 paikkakunnalla. Eniten Oulun yliopiston avointa opetusta tarjottiin Pohjois-Pohjanmaalla (1448 ov), Kainuussa (161 ov), Pirkanmaalla (69 ov), Keski-Pohjanmaalla (49 ov) ja Lapissa (42 ov).
- Opetusta järjestävien yhteistyöoppilaitosten määrä on loivassa laskussa. Vuonna 2004 opetusta järjestettiin 32 yhteistyötahon kanssa. Merkittävimpiä yhteistyökumppaneita ovat alueiden kesäyliopistot. Kansan- kansalais- ja työväenopistojen osuus on vähentynyt.
- Vuonna 2004 tarjolla oli perusopintokokonaisuudet 28 eri oppiaineessa, aineopintoja tai niiden osia 15 ja syventäviä opintoja kolmessa aineessa. Opetustunteja annettiin yhteensä 13114 tuntia.
- Studia generalia -luentosarja ja Ikäihmisten yliopistotoiminta on vakiintunut niin toimintamuodoiltaan, alueeltaan kuin osallistujamääriltään.

Koulutuksen tukitoiminnot

- Opintoneuvonta
 - o Opintoneuvonta on toteutunut tiedekuntien, opettajien, suunnittelijoiden, opintoasiainsihteerien ja maakunnallisten monipalvelupisteiden toimesta hyvin.
 - o Opiskelijat ovat lisääntyvässä määrin hyödyntäneet avoimen yliopiston verkkopalveluita ja Suvi – järjestelmää avoimen yliopiston opinto-oppaan ohella.
 - o Opintoneuvontajärjestelmä koettu toimivaksi, mutta tutkintorakenneuudistus on muuttamassa tilannetta syksystä 2005 lähtien.
 - o Opintopolkujärjestelmä puuttuu (koordinointi opintojen ohjauksessa avoimessa, Kotussa, yhteistyö tiedekuntien kanssa)
- Opinto- ja taloushallinto
 - o Opinto- ja taloushallinnon tietojärjestelmät ovat vanhentumassa toiminnoiltaan ja tekniseltä ympäristöltään mm. tutkinnonuudistuksen vaikutuksesta (Tayrpo, Acta, Suvi, Avoin WWW).
 - o Avoimen yliopiston sopimusjärjestelmät ovat rakenteiltaan toimivia ja ajanmukaisia (yhteistyösopimukset, tekijänoikeusmallit, palkkioperusteet).
- Suunnittelu ja koordinointi
 - o Tiedekuntayhteys toimii vastuusuunnittelijoiden ja ohjausryhmän kautta hyvin.
 - o Yhteistyö ja työnjako ammatillisen täydennyskoulutuksen ja avoimen yliopiston välillä on toimivaa (esim. muuntokoulutusohjelmat).
 - o Aluesuunnittelujärjestelmä toimii avoimessa yliopistossa, mutta Maakuntayliopistokonsepti on jäänyt jälkeen suhteessa Lapin maakuntakorkeakouluun (esim. AMK:t).
 - o Vaikka yhteistyötahojen määrä on laskussa, on Oulun avoimen yliopiston opimiskeskusverkoston rakentaminen Lappia ja muuta maata edellä.

- o Nykyinen alueellinen koulutustarvekartoitus on koettu lyhytjänteiseksi ja jäykäksi. Tarvitaan nopeampaa reagointia alueen koulutustarpeisiin vastaamiseksi ja pitempijaksoista ohjelmapolitiikkaa.
- o Kajaanin yliopistokeskuksen sekava tilanne tuottaa ongelmia Oulun ja Kajaanin avoimen toimistojen yhteistyölle ja avoimen yliopistotoiminnan alueellisen tehtävän hoitamiselle Kainuussa ja Ylä-Savossa.
- o Avoimen yliopiston keskeisten tukipalveluiden ostopolitiikka on koettu tehokkaaksi toimintamalliksi (kirjasto, tietohallinto, eräät tiedekuntalaitokset). Eräissä tapauksissa tiedekuntien palveluiden ylihinnointelu on muodostunut ongelmaksi.
- o Yliopistojen välinen Joo-sopimus vääristää opiskelijavirtoja perusopetuksesta avoimeen yliopistoon.
- o POIA –toiminta on rapautumassa, vaikka toimintamuodolle olisi edelleen kysyntää.

Kehittämishankkeet

- o Oulun yliopiston avoin yliopisto on osallistunut aktiivisesti kansalliseen strategiatyöhön ja avoimen yliopiston valtakunnallisen foorumin toimintaan sekä virtuaaliyliopistohankkeisiin. Esim. vuodelle 2005 Oulun avoin yliopisto on mukana kolmessa laajassa virtuaaliyliopistohankkeessa. Tätä kautta on onnistuttu laajentamaan myös Oulun avoimen yliopiston rahoituspohjaa.
- o Tiedekuntien toimintamallit ovat kehittyneet virtuaaliyliopiston myötä lähemmäksi avoimen yliopiston toimintamalleja (etä- ja monimuoto-opetus, verkkokurssit). Tämä on edesauttanut opetuksen kehittämisen muuttumista projekteista kohti jatkuvaa toimintaa ja avoimen yliopiston resurssien suuntaamista myös muiden toimintojen, kuten palveluprosessien, kehittämiseen. Opetuksen alueella on kehitetty opetusmuotoja, oppimateriaalia sekä opiskelua tukevia neuvonta- ja ohjausjärjestelmiä yhdessä tiedekuntien ja laitosten kanssa sekä Suomen virtuaaliyliopiston.
- o Prosessimallinnus on koettu hyväksi sisäisten toimintojen kehittämisen lähtökohdaksi, mm. laadun, toimintojen ja palveluprosessien virtaviivaistamisessa sekä tietojärjestelmien kehittämisessä.
- o Vuoden 2005 toteutuva UPJ vaikuttaa koko yliopistolaitoksen henkilöstön tehtäviin, palkkaukseen ja rekrytointiin.
- o Avoimen yliopiston tietojärjestelmät ovat olleet vuoden 2004 aikana kehittämisen keskiössä. Vuonna 1995 käyttöön otetut järjestelmät (Acta, Taypro) ovat vanhentumassa ja muodostumassa tietoturvariskiksi. Saamaan aikaan WWW –palvelut ovat tulleet yhä tärkeämmäksi kehitettäessä julkisia sähköisiä verkkopalveluita ja –asiointia. KOTU:n Aiko –projekti on tärkeä, mutta toistaiseksi irrallinen.
- o Alueellinen kehittämisen keskeinen tavoite on ollut maakuntayliopistoverkoston kehittäminen mm. oppimiskeskusverkoston avulla sekä lähtemällä yhteistyöhön Lapin maakuntakorkeakouluhankkeen kanssa.
- o Avoimen yliopiston toimisto on varautunut kaksipuolaisen tutkinnon mukanaan tuomiin muutoksiin mm. tietojärjestelmien ja opintoneuvonnan kehittämisessä.

3.4. Kilpailija-analyysi

Kesken. Tulossa vertailu Jyväskylä-Lappi-Oulu-Tre. Esitys; Taulukot, graafit ja analyysit

4. Toimintaympäristön muutos

Tunnistettuja trendejä

- Bolognan prosessi ja yliopiston aluetehtävä muuttavat avoimen yliopiston toimintoja
- avoimen yliopiston alueelliset tehtävät lisääntyvät
- avoimen yliopiston opiskelijarakenne ja yhteistyöverkosto muuttuu ja laajenee
- vaatimukset avoimen yliopiston palvelujen saavutettavuudesta kasvavat
- vaatimukset avoimen yliopiston toimintojen tuloksellisuudesta ja laadusta kasvavat
- avoimen yliopiston perusresurssit kehittyvät ympäristön vaatimuksia hitaammin
- avoimen yliopiston ulkoinen ja sisäinen paine toimintojen kehittämiseksi kasvaa
- avointen yliopistojen ja muiden koulutusorganisaatioiden välinen kilpailu lisääntyy
- kilpailun ja yhteistyön lisääntyminen korostavat avoimen yliopiston verkostoitumista
- teknologian kehittyminen muuttaa avoimen yliopiston toimintaprosesseja
- väestön ikärakenne ja koulutustaso muuttuvat
- koulutusmarkkinat ovat saturoitumassa
- aikuiskoulutuksen toimintamallit ja organisointi kehittyvät
- tietoyhteiskuntakehitys ja työelämän muutokset korostavat elinikäistä oppimista

5. Strategia

5.1. Visio

Oulun Avoin yliopisto on vuonna 2010 vahva yliopistollinen toimija niin valtakunnallisella kuin alueellisella tasolla aikuiskoulutuksessa. Se tarjoaa akateemista sivistystä sekä monipuolista ja laadukasta eri tiede- ja taidealojen tutkimukseen perustuvaa opetusta modernilla tavalla sekä luo väylän yliopistotutkintoon erityisesti Pohjois-Suomessa.

5.2. Strategiset linjaukset

Oulun avoimen yliopiston xx strategista linjausta ovat (Johdetaan tuloksista);

- aaa
- bbb
- ccc
- ddd
- eee
- fff

Näiden pohjalta Oulun avoin yliopisto profiloituu avoimen yliopiston ja sen toiminnan kehittämisen huippuysikkönä.

5.3. Kehittämisaalueet ja kehittämistehtävät

Kehittämisaalue 1. Palvelut (Monipuoliset, tehokkaat ja laadukkaat avoimen yo:n palvelut)

	Kehittämistehtävä	Toimenpiteet	Tavoite
1	Uudet koulutuspalvelut (sisältö ja toimintamalli)		
2	Nykyisten koulutuspalveluiden kehittäminen ja tuloksellisuuden parantaminen		
3	Viestintä ja markkinointi (Imago, brandi)		
4	Tukipalveluiden organisointi (opintopolku, kanavat)		
5	Bologna – kaksiportainen tutkinnon vaikutukset ja mahdollisuudet		
6	Uusi POIA -konsepti		

Kehittämisaalue 2. Resurssit (Avoimen yliopiston taloudellisten, teknisten, henkilöstö- ja verkostoresurssien riittävyys ja laatu)

	Kehittämistehtävä	Toimenpiteet	Tavoite
1	Verkoston kehittäminen ja huoltaminen		
2	Oppimiskeskuskonseptin kehittäminen		
3	Uusien talousresurssien haku		
	Toiminnan laajuuden optimointi (LIM)		

Kehittämisaalue 3. Johtaminen (Avoimen yliopiston tuloksellisuuden ja laadunvarmistuksen osatekijät)

	Kehittämistehtävä	Toimenpiteet	Tavoite
1.	Työnjaon kehittäminen yliopistossa		Tavoite
2	Toiminnan virtaviivaistaminen (johtaminen)		
3	Alueellisen tehtävän halluunotto		
	Palautejärjestelmän kehittäminen (opiskelijat, opettajat, yhteistyötahot, henkilökunta)		

Kehittämisaalue 4. "Osaaminen" (avoimen yliopiston toiminnan ylläpidon ja kehittämisen osatekijät)

	Kehittämistehtävä	Toimenpiteet	Tavoite
1	Toimijaverkoston "asiantuntijuuden" kehittäminen		
2			
3			